

นิเวศวัฒนธรรมพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า บนเส้นทางที่ยาวไกลที่ต้อง ก้าวไป ด้วยกัน... สู่ชุมชนท่องเที่ยว เชิงนิเวศวัฒนธรรม

บทความ
นักวิจัย

ธนะจักร เย็นบำรุง
สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แก่งละว้า : พื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญบนวิถีพึ่งพิงธรรมชาติของชาวบ้าน

“พื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า” เป็นพื้นที่แหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่นทั้งด้านความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติ บนพื้นที่ผิวน้ำประมาณ 17,400 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตรอยต่อของอำเภอบ้านไผ่กับอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน “แก่งละว้า” เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านในเขตอำเภอบ้านไผ่ และอำเภอบ้านแฮด และอำเภอใกล้เคียง

ในรอบปีชาวบ้านจะใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้้อย่างหลากหลายทั้งการเก็บหาอาหารธรรมชาติ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ดอกบัว ไหลบัว รากบัว ฯลฯ หรือการเก็บหาทรัพยากรเพื่อมาผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น กก ผือ ไหล เพื่อทอเสื่อ เก็บอ้อมมาทำฝายบ้าน หาไม้มาสร้างอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำมาหากิน ตลอดจนสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีพ เช่น ใช้น้ำทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์และปลูกพืชที่เหมาะสมกับระบบนิเวศของพื้นที่ เช่น การทำนาแขง ทำข้าวลอย ข้าวดอ เป็นต้น

หลังฤดูเก็บเกี่ยวชาวบ้านจะปลูกผักกิมน้ำ ตามระบบนิเวศย่อยของพื้นที่ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง กุด ซึ่งมีจำนวนมากในพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า เพื่อบริโภคและขายหารายได้เสริมให้กับครอบครัว

นอกจากศักยภาพของทรัพยากรที่หลากหลายในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว แก่งละว้ายังมีความเหมาะสมในเรื่องของการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้าซึ่งมีทัศนียภาพธรรมชาติในแก่งที่งดงาม เวียงน้ำ

ที่มีสีเขียวสดใส เป็นแหล่งชมพระอาทิตย์ตกดินที่งดงาม รวมทั้งอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปลา และสัตว์น้ำต่างๆ ที่สำคัญคือ เป็นแหล่งบัวหลวงที่สวยงาม ตระการตา และสามารถนำมาแปรรูปได้หลากชนิด เช่น ใบบัวนำมาห่อข้าวเหนียวและอาหารแห้ง สายบัว ไหลบัว ที่นำมาประกอบอาหาร ดอกบัวนำมาบูชาพระ เกสรบัวนำมาทำชาสมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นจึงมีนักท่องเที่ยวจากจังหวัดขอนแก่น และอำเภอใกล้เคียงมาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่มหรือครอบครัว เพื่อล่องเรือชมธรรมชาติ และตกปลา เช่าเรือที่บริเวณท่าเรือหัวโนนจาน ซึ่งอยู่ที่บ้านซีกก้อ ปัจจุบันมีเรือรับนักท่องเที่ยวไปชมธรรมชาติและตกปลาประมาณ 10-15 ลำ เป็นเรือหางยาวขนาดเล็ก 3 ที่นั่ง ในอัตราค่าเช่า 600-800 บาท ต่อเที่ยว ถือเป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัวประมงในแก่งละว้าอีกทางหนึ่ง

พัฒนาแก่งละว้าเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการวิจัยท้องถิ่น

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ **Community – Based Tourism (CBT)** เป็นที่แพร่หลายในพื้นที่ทั่วทุกภาคของประเทศ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบตามความสนใจของกลุ่มเป้าหมายอย่างมากมาย ทั้งนี้ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ระบุว่า **การท่องเที่ยวโดยชุมชน** เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ร่วมการกำหนดทิศทางการพัฒนาและที่สำคัญ คือ คนในชุมชนต้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ภายใต้หลักการที่สำคัญได้แก่ชุมชนเป็นเจ้าของและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการและตัดสินใจสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ให้มีการกระจายรายได้ ตลอดจนเกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และ

ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ตลอดจนเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ และมีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม

(<https://thaicommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/>)

ดังนั้น เครือข่ายชาวบ้านอนุรักษ์และฟื้นฟูแก่งละว้าจึงเห็นว่า การศึกษาเพื่อสืบค้นรากเหง้า
วิถีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนรอบพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า คุณค่าของแหล่งธรรมชาติและ
วัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิถีชาวนาที่เป็นรากฐานของชุมชนรอบแก่งละว้า รวมทั้งศึกษา
การเปลี่ยนแปลง การปรับตัว เพื่อพัฒนาศักยภาพ ยกระดับของชุมชน และของพื้นที่แก่งละว้า
ถือเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในพื้นที่ในการรองรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะ
เป็นช่องทางที่ช่วยให้ชุมชนได้ประโยชน์จากการพัฒนาและสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะ
เกิดขึ้นในอนาคตอย่างเท่าทัน จึงได้ร่วมกับ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น หรือ
RSDI ดำเนินโครงการวิจัย“การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนนิเวศวัฒนธรรมชาวนาพื้นที่ชุ่มน้ำ
แก่งละว้า จังหวัดขอนแก่น”ขึ้น โดยมีพื้นที่ดำเนินการประกอบด้วย ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่อง
เที่ยวในพื้นที่ชุ่มน้ำแก่งละว้า 6 หมู่บ้าน ในเขต 4 ตำบล ของอำเภอบ้านไผ่ และ อำเภอบ้านแฮด
จังหวัดขอนแก่น

วิจัยท้องถิ่นกับความยากและหลากหลายของการเริ่มต้นเป็นนักวิจัยท้องถิ่น

เช่นเดียวกับการวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่และประเด็นอื่นๆ การเริ่มต้นการเรียนรู้ให้ชาวบ้านติด
อาวุธเพื่อเป็นนักวิจัย เป็นกระบวนการที่ไม่ง่าย แต่ซับซ้อนและเขื่องเข้ามา

แรกทีเดียว เมื่อเริ่มโครงการ นักวิจัยในหมู่บ้านเป้าหมายที่ร่วมวิจัย 7 หมู่บ้าน ส่งตัวแทนมา
ร่วมโครงการจำนวน 20 กว่าคน นั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ค่อนข้างมีอายุมาก (ประมาณ 50-65 ปี)
ประสบการณ์ส่วนใหญ่เป็นการทำงานเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งเน้นการรณรงค์ การเคลื่อนไหว
ไหวเพื่อการคัดค้านประเด็นสิ่งแวดล้อม มีประสบการณ์ด้านการทำงานวิชาการน้อยมาก ทำให้เมื่อ
โครงการวิจัยเข้าไปประชุมทำความเข้าใจว่า กิจกรรมที่ทำของโครงการ เน้นไปที่งานวิจัยที่จำเป็นต้อง
อาศัยการเก็บข้อมูล ซึ่งทักษะที่จำเป็น คือ การพูด การซักถาม การให้ความคิดเห็น การวิเคราะห์
ข้อมูล ตลอดจนการจดบันทึก และการเขียน แม้เป็นเรื่องไม่ยาก แต่ก็ไม่ง่ายนักสำหรับชาวบ้านที่ไม่
คุ้นเคย หรือมีประสบการณ์ จากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ในช่วง 2-3 เดือนแรก มีการเข้า ออก หรือ
เปลี่ยนตัวนักวิจัยพื้นที่ค่อนข้างบ่อยมาก จนกระทั่งผ่านไป เดือนที่ 4 สถานการณ์จึงดีขึ้น ทีมวิจัยเริ่ม
ปรับตัวทำกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ตามกรอบเวลาที่กำหนด ถึงแม้ว่าจะยังมีปัญหาอุปสรรคเล็ก

น้อย เช่น การสื่อสารกันระหว่างหัวหน้าทีม กับนักวิจัยท้องถิ่นแต่ละหมู่บ้านที่ไม่เคยทำงานร่วมกัน หรือการประสานงานระหว่างแกนนำวิจัยกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นผู้นำหมู่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน หรือ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาสินค้า OTOP การท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ที่ทั้งหมดน่าจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในฐานะผู้สนับสนุน โครงการก็ยังไม่สามารถทำได้มากนัก

บางครั้งจึงต้องอาศัยทีมพี่เลี้ยงเข้าไปหนุนเสริม ในจังหวะเวลาและบทบาทที่เหมาะสม ไม่แทรกแซงซึ่งนำจนนักวิจัยท้องถิ่นทำอะไรไม่ได้ หรือนิ่งเฉยจนงานเฉื่อยช้า ยอมรับว่าความกลมกลืนของการสนับสนุนระหว่างทีมวิจัยท้องถิ่นและทีมพี่เลี้ยง เป็นปัจจัยต้นๆ ที่จะขับเคลื่อนงานวิจัยท้องถิ่นให้ดำเนินไปได้ด้วยดีตลอดระยะเวลาโครงการ

บ่อยครั้ง กิจกรรมต่างๆ ที่มอบหมายกันไปหยุดนิ่ง เพราะนักวิจัยท้องถิ่นพบปัญหาความขัดแย้งกันในหมู่บ้าน ทีมพี่เลี้ยงต้องช่วยประสานเท่าที่ทำได้ ถ้าความขัดแย้งนั้นบานปลายเหลือวิสัยที่คนนอกจะไปเจรจาบรรเทา ก็ต้องเลือกคนกลุ่มอื่นที่พร้อมจะร่วมมือกับโครงการเข้ามาแทน

กรณี หมู่บ้านหลักของการท่องเที่ยวของโครงการ เกิดความขัดแย้งของชาวบ้านไม่ยอมให้ทีมวิจัยเข้าไปจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ทีมพี่เลี้ยงและนักวิจัยชุมชน ต้องตัดสินใจหาสถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวนอกหมู่บ้านแทน เป็นตัวอย่างของสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเตรียมการจัดการท่องเที่ยวสาธิต ที่ทีมวิจัยไม่ได้คาดคิดมาก่อน แต่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขสถานการณ์และก้าวต่อไป

แก่งละว้า: ต้นทุนท่องเที่ยวมาก แต่การจัดการยาก

ตลอด 1 ปี ของการวิจัยท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า ชุมชนรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ แก่งละว้า มีศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลายประการ เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ คือ แก่งละว้า ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่มีทิวทัศน์ที่งดงาม และอุดมด้วยทรัพยากร ว่าจะเป็นปลา สัตว์น้ำ ดอกบัว นอกจากนี้พื้นที่ชุมชนยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย และทรงคุณค่าของจังหวัดขอนแก่น เช่น วัดพระเจ้าใหญ่ฝือบั้ง ที่มีพระพุทธรูปสมัยทวาราวดีที่เป็นถือนับถืออย่างกว้างขวางของชาวอำเภอบ้านไผ่ และชาวขอนแก่น หอศิลป์วัฒนธรรมวัดมงคลหลวง ตำบลเมืองเพีย อำเภอบ้านไผ่ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้การตั้งถิ่นฐานของชาวขอนแก่น แหล่งหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น ผ้าไหมลายดั้งเดิม ผลิตภัณฑ์ใยบัว เครื่องจักสาน แหล่งรวมอาหารท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง

แต่การศึกษาก็พบว่าปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ชุมชนรอบแก่งละว้า แม้ว่าจะมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่บ้าง เช่น การให้เช่าเรือเพื่อตกปลาในแก่งละว้า หรือ การรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้า OTOP การทำโฮมสเตย์ และต้อนรับกลุ่มคนที่เข้ามาศึกษาดูงานนิเวศวัฒนธรรมแก่งละว้าอยู่บ้าง แต่ก็ยังขาดประสบการณ์ และแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกทั้งพื้นที่แก่งละว้ากว้างขวาง การประสานงานระหว่างชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากแก่งค่อนข้างยาก

อย่างไรก็ตามนักวิจัยโครงการได้สรุปวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว และได้จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน เพื่อทดลองปฏิบัติการท่องเที่ยว ภายใต้การประสานงานระหว่างผู้นำในหมู่บ้านเป้าหมาย เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2562 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 30 คน ซึ่งนักวิจัยชุมชนได้รับบทเรียนที่สำคัญ ได้แก่ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับองค์กรเรือเช่าอย่างชัดเจน เช่น นักวิจัยชุมชนในโครงการฯ กล่าวพูด กล่าวแสดงออกมากขึ้น มีความรู้ ความมั่นใจในการแสวงหาข้อมูลเพื่อการวิจัยมากขึ้น รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น ส่งผลให้นักวิจัยมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ พื้นฟูสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม/เครือข่าย คือ การประสานงานเริ่มมีระบบมากขึ้น มีการสื่อสารกันมากขึ้น รวมทั้งมีแนวคิดเชิงอนุรักษ์มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าชาวบ้านทุกหมู่บ้านมีการตื่นตัวในการจัดเตรียมสถานที่ บริการด้านต่างๆ และผลิตภัณฑ์ต้อนรับนักท่องเที่ยว และชาวบ้านในชุมชนเห็นประโยชน์ของการใช้ข้อมูลการวิจัยเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำเรื่องเล่า (Story Telling) สถานที่สำคัญ และจุดเด่นที่จะแสดงให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ และชาวบ้านทุกช่วงวัยมีส่วนในการท่องเที่ยวชุมชน

จนอาจสรุปได้ว่า การวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนวิถีนิเวศวัฒนธรรมชาวนาแก่งละว้า เป็นต้นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในประเด็นอื่นๆ รวมทั้งเข้าใจความเชื่อมโยงการพัฒนาชุมชนมิติต่างๆ ในชุมชนทั้งการบริหารจัดการ การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว และการพัฒนาระบบนิเวศชุมชน

ท่องเที่ยวโดยชุมชนบนนิเวศวัฒนธรรมแก่งละว้า...ข้อเสนอเพื่อการก้าวต่อ

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ เช่น ควรเสริมสร้างให้นักวิจัยมีความสามารถในการเก็บข้อมูล ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนา การบันทึกข้อมูล และเขียนรายงานให้มากยิ่งขึ้นสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ในพื้นที่เข้ามาช่วยกิจกรรมการวิจัยมากขึ้น อีกทั้งควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเด่นของชุมชนให้สามารถรองรับท่องเที่ยวได้ทั้งด้านสถานที่ กิจกรรมท่องเที่ยว วิทยากร มัคคุเทศก์บรรยาย และผลิตภัณฑ์ชุมชน จัดทำสื่อที่เหมาะสมเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก/ไลน์/เว็บเพจ)

สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่แก่งละว้า ควรเน้นโปรแกรม แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชาวนาและเกษตรในชุมชน 2) การล่องเรือเพื่อเที่ยวชมธรรมชาติ สัตว์น้ำ ดอกบัวแดง และตกปลา ในแก่งละว้า 3) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 4) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและซื้อสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ควรยกระดับผู้เข้ามาท่องเที่ยวชุมชน จากเดิมส่วนใหญ่เป็นผู้ศึกษาดูงานมาสู่ “นักท่องเที่ยว” เพื่อความรู้และความบันเทิงด้วย

ตลอดกว่า 1 ปี ที่ผ่านมา สิ่งที่ชุมชนรอบแก่งละว้าได้รับจากการวิจัยท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกเหนือจากบทเรียนและประสบการณ์ที่ก้าวผ่านมาด้วยความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่หากยังต้องการเวลาและสะสมประสบการณ์การพัฒนาเพื่อก้าวเดินต่อไป บนเส้นทางที่ยังอยู่ยาวไกล กว่าจะไปถึงจุดฝัน...

จุดนั้น คือ... “ชุมชนท่องเที่ยวทางนิเวศวัฒนธรรมแก่งละว้า....”

๑. ตกสมัยสองพันห้า ชาวโลกา ชีไหวหวั่น
คนนับพัน นับล้าน ชีผลาญฆ่า ตั้งแต่กัน
ฮอดบ่อนหัน กะแล้วแต่ไผมัน
รับโทษทัณฑ์ตามกรรม ดั่งคำทำนายไว้

๒. ไผ บ่ มีศีลห้า กะเอิ้นว่า หลุดเชิง
แม่นอยู่เถิงปานใด บ่ ฮ่อนไกล หนีम्म
เชิงคำแก้ว เถิงเวลาชีมาห่อน
ห่อนเอาคนดีลั่นไปซอนซัน หม่มโพธิ์

๓. ไผ่ทำโตเลวซ้ำ อย่าหวังมาชั้นเพ็ง
ลอดตาเชิง บ่ หอนหนีหลีกม้ม
ซิจมล่วงบ่วงอบาย
คนผู้กายศีลห้า วัตวา บ่ ลิงล่า
บ่เคยทำบุญสร้าง ตนเจ้า กะเล่าหา

๔. ตกถึงคาวไฟโลกาใหม่ ฮ้อนฮั้น ทุกหนแห่ง
สรรพสัตว์หลาก ล้วน ซิตายทิมแม่น บเหลือ
ไฟลามเลียลุกไหม้ ฮ้อนกว่า อเวจี
องค์พระศรี ซิลงมา โปรดคน ทั้งพ่าย
ชายหรือหญิง ได้อิงชั้น ย้อนผลบุญได้ ไฟเพ็ง
บ อยาก ลอดตาเชิง ให้เจ้าถือคือห้า ศัทธาเจ้า ให้สำฮอน

๕. จบลงตอนพระธรรมล้วน ให้ใคร่ตรวจทำหน้าที่
คนทำดี ต้องที่ไป ส่งสมองของบกร้อม
คนทำตัวให้เลวซ่า เมืองอบายหากเปิดปอง
ตามครรลอง เพิ่นบอกไว้ ให้เห็นฮู้ สู่ทาง
วางปลงทิม โลก หลง คงดีแน่
ความโมโห หากเที่ยงแท้ สูญสิ้นคู่ฮ้อน... นั้น...แหลว

การประชุมเชิงสร้างสรรค์

การประชุมในอดีตมักมีการพูดคุยเฉพาะเรื่องปัญหา สาเหตุปัญหา ระบุตัวบุคคลที่เป็น
ปัญหา จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจระหว่างสมาชิกในการประชุม ดังนั้นควรจัดบรรยากาศ เป็น
ประเด็นการประชุมในเชิงสร้างสรรค์ และทุกคนในองค์ประชุมมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ มี
ชีวิตชีวา ไม่มีลักษณะของการสั่งการ

ความหมาย

การประชุมที่สมาชิกมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยใช้หลักฐานและข้อมูลที่ต้องการ เป็นการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผลในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ

ตัวอย่าง

ห้องประชุมติตรูปยืมไว้ และนำเรื่องดีๆมาเล่าสู่กันฟัง เมื่อเข้าสู่วาระพิจารณาต่างถก แลกกันด้วยเหตุด้วยผล มองกันในแง่ดี ไม่กล่าวร้ายต่อกัน ต่างเพิ่มพลังสร้างสรรค์ให้แก่กัน และกัน จนเต็มอิ่มไปด้วยความสุขและกำลังใจในการทำงานต่อไป เช่น การประชุมจัดผ้าป่า งานบุญประเพณี กรอบวาระการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการกำหนดวิสัยทัศน์และ ยุทธศาสตร์ขององค์กร โดยทุกคนร่วมคิดร่วมพูดร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยมองกันในแง่ดีและ เสริมความคิดเห็นซึ่งกันและกันจนก่อให้เกิดความสุขในข้อสรุปร่วมกัน

การนำไปประยุกต์ใช้

- พูดเชิงบวก ไม่ใช่คำหยาบคาย คิดร้ายต่อกัน
- แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อส่วนรวม ไม่นิ่งเงียบ
- มีระบบบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการประชุม สรุปความคิดเห็นที่ดี หรือ ความคิดเห็นที่แตกต่างของทั้ง ๒ ฝ่าย และสรุปทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินงานนี้ต่อไป
- การประชุมควรมีข้อสรุปที่ชัดเจน ทราบว่าสิ่งที่จะทำต่อไปคืออะไร มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์การประชุมที่ชัดเจน